

складання творчої розповіді за поданим початком (закінченням);
складання творчої розповіді (казки) за опорними словами;
складання казкової історії (творчої розповіді) за поданим планом;
складання творчої розповіді на запропоновану вихователем тему;
складання сценарію на основі короткого літературного тексту.

На відміну від традиційно наявного в дошкільній лінгводидактиці твердження про неможливість навчання творчої розповіді дітей молодшого дошкільного віку, за результатами досліджень Н. Гавриш та Л. Шадріної, присвячених розвитку зв'язного мовлення молодших дошкільників, підтверджують оптимальність саме цього періоду як початкового для навчання. Отже, поєднуючи традиційні методи та інноваційні технології, вихователь зможе досягти позитивних результатів у розвитку зв'язного мовлення дітей.

Література

1. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика / А.М. Богуш, Н.В. Гавриш. – Підручник / За ред. А.М. Богуш. – К. : Видавничий дім «Слово», 2007.
2. Богуш А.М. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку / А.М. Богуш, Н.В. Гавриш. – Інновації дошкільної освіти. – К. : «Генеза», 2013.
3. Гавриш Н.В. Методика розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку / Н.В. Гавриш – навчально-методичний посібник. Луганськ : Альма-матер, 2007.
4. Тельчарова О. Сюжетна гра як засіб мовленнєвого розвитку дошкільника / О. Тальчарова // Розвиток творчих здібностей дітей засобами мовлення. Зб.наукових праць - К.-Запоріжжя, 1998.

TECHNOLOGY AND METHODS OF PRESCHOOL CHILDREN“ CONNECTIVE SPEECH

Bogush Alla

Abstract. The article deals with characteristic the basic kinds of a connective speech: retelling, narrative, description, message, discourse. The innovative technologies of the child“ s connective speech development are describes in it: collective speech, narrative - dramatization, comment-drawing, narrative according to the structured syntactic schedule, team method, modelling. The classification of speech lessons is represented in the article.

РЕАЛІЗАЦІЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

УДК: 378.143

Беньковська Н.Б.

В статті науково обґрунтована та описана експериментальна модель формування професійних якостей майбутніх фахівців банківської справи. Формування професійних якостей майбутніх фахівців банківської справи відбуватиметься ефективно, якщо реалізувати в процесі їхньої фахової підготовки розроблений спекурс “Професійні якості фахівця банківської справи”. Мета

специальному курсу полягає у формуванні творчої особистості, здатної до саморозвитку, що є важливою складовою базової професійної освіти, ознайомленні студентів зі змістом та сутністю професійних якостей майбутніх фахівців банківської справи.

Ключові слова: експериментальна модель, реалізація, професійні якості, фахівець банківської справи.

РЕАЛИЗАЦИЯ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ МОДЕЛИ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КАЧЕСТВ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ БАНКОВСКОГО ДЕЛА

Беньковская Н. Б.

В статье научно обоснована и описана экспериментальная модель формирования профессиональных качеств будущих специалистов банковского дела. Формирование профессиональных качеств будущих специалистов банковского дела будет происходить эффективно, если реализовать в процессе их профессиональной подготовки разработанный спецкурс «Профессиональные качества специалиста банковского дела». Цель спецкурса заключается в формировании творческой личности, способной к саморазвитию, что является важной составляющей базового профессионального образования, ознакомлении студентов с содержанием и сущностью профессиональных качеств будущих специалистов банковского дела.

Ключевые слова: экспериментальная модель, реалізація, професійні якості, фахівець банківської справи.

IMPLEMENTATION OF EXPERIMENTAL MODEL OF FORMATION OF PROFESSIONAL QUALITIES OF FUTURE BANKING SPECIALISTS

Benkovska N. B.

An experimental model of professional qualities of future banking specialists is scientifically justified and described in the article. Formation of professional qualities of future banking specialists will be effective if in the course of their professional training designed course «Professional qualities of future banking specialists» is implemented. The objective of the course is to build a creative personality, who is capable of self-development, which is an important component of basic vocational education, familiarization the students with the meaning and the essence of professional skills of future banking specialists.

Keywords: experimental model, implementation, professional qualities, banking specialist.

Постановка проблеми. Моделювання педагогічного процесу в останні роки – досить активно вживаний підхід у педагогіці вищої школи. На думку Я. Кічука, методологічна потужність такого ракурсу осмислення педагогічних явищ зумовлена розглядом об'єкта дослідження як елементів взаємопов'язаних систем. Будучи аналогом соціальної реальності, модель, з одного боку,

відтворює об'єкт дослідження, з іншого – надає нову інформацію про цей об'єкт. При цьому передбачається «навмисно обмежений вибір характеристик об'єкта, що вивчається».

Здійснення цілеспрямованої, спеціально організованої роботи з підвищення ефективності формування професійних якостей майбутніх фахівців банківської справи у процесі фахової підготовки, на нашу думку, є актуальним та необхідним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз праць українських дослідників дає змогу впевнитися, що проблемі формування у майбутніх фахівців банківської справи професійних якостей приділяється незначна увага, хоча деякі вчені наполягають на необхідності їх формування, яскравими прикладами є роботи таких дослідників, як: Ю. Балашова, В. Жулкевська, Г. Кравчук, Р. Миленкова, Т. Плісак, Б. Пшик, Г. Савченко.

Формування цілей статті. Обґрунтувати та описати реалізацію експериментальної моделі формування професійних якостей майбутніх фахівців банківської справи.

Виклад основного матеріалу. Аналіз довідкових джерел засвідчує досить різнопланове трактування моделі – «схема», «взірець», «структура», «знакова система», «аналог», «подоба». Вважається, що модель може виступати як ілюстрація методики, спрямованої на досягнення мети дослідження. Розрізняють моделі-проекти, схематичні, структурно-системні тощо.

На думку І. Штоффа, поняття «модель» є близьким, але не тотожним поняттю «теорія». Розбіжності вбачаються не в рівні спрощення, ступені абстракції, а саме в способі вираження у моделі цих спрощень і абстракцій. Відтак, мова йде про ідеалізоване уявлення про «відповідність» реальному об'єктові дослідження [5].

У педагогічних дослідженнях набуло широкого визнання правомірності суджень Н. Кондакова щодо модельного уявлення будь-якого педагогічного явища або процесу: «Конструюючи моделі, необхідно весь час пам'ятати, якою б досконалою модель не була, вона лише частково, приблизно відображає досліджуваний об'єкт, спрощує його. Модель і оригінал не тотожні, а лише схожі між собою об'єкти. Але аналогія корисна вже тим, що вона наштвхує на здогадку, а в цьому й полягає мета моделювання» [1].

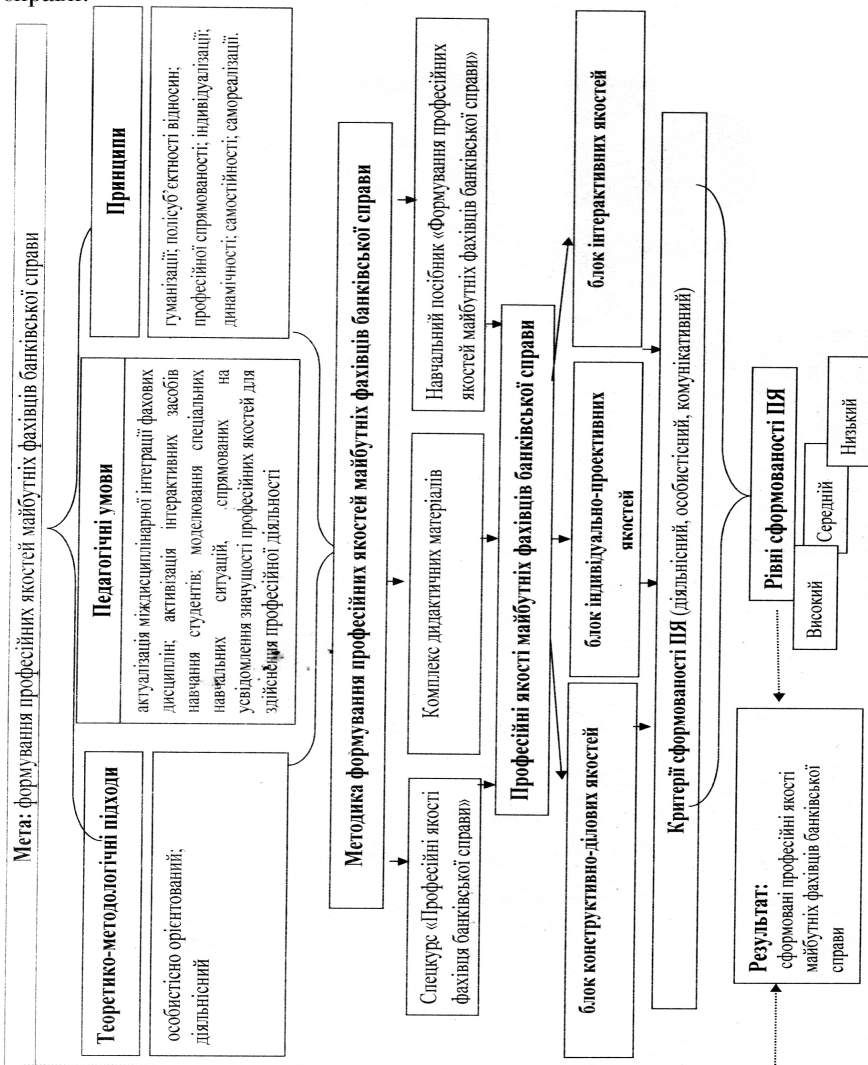
Якщо виходити з призначення моделі в теоретико-експериментальному дослідженні процесу, який є предметом дослідницької уваги, то принципово важливим вважаємо зауваження В. Красвського: «Модель – це наступний результат абстрактного узагальнення практичного досвіду, а не прямий результат експерименту» [2].

Суттєвим вважається й аспект прогнозованої результативності процесу формування професійних якостей студентів-майбутніх фахівців банківської справи. У сучасних науково-педагогічних дослідженнях переважно розводяться поняття «ефективність» і «результативність». Відносно педагогічної сфери діяльності фахівця потрібно виходити не лише з кількісних критеріїв (наприклад, з результативного засвоєння знань), але й ураховувати психологічний критерій – зокрема, ступінь вихованості фахівця як особистості. В цілому ж, ефективність є і філософською категорією, і категорією педагогічної науки. У першому випадку йдеться про міру діяльності

і якості об'єкта, а в другому – ефективність свідчить про ступінь близькості дійсності до запланованого результату, що передбачено метою.

Відтак, реалізація експериментальної моделі формування професійних якостей майбутніх фахівців банківської справи забезпечить стійку позитивну динаміку сформованості професійних якостей студентів.

Мета: формування професійних якостей майбутніх фахівців банківської справи.

Рис. 1. Модель формування професійних якостей майбутніх фахівців банківської справи

Основу методики формування професійних якостей майбутніх фахівців банківської справи становить розроблений спецкурс “Професійні якості фахівця банківської справи”, його дидактичне забезпечення й обґрунтована сукупність доцільних методів навчання.

Основними використовуваними методами формування професійних якостей майбутніх фахівців банківської справи були як традиційні, так й інтерактивні. Зокрема, лекція, розповідь, бесіди, групові навчальні дискусії, пошуково-дослідна робота, проектування, навчання у команді, метод “Ажурної пилки”, “Вчимося разом”, метод “Займи позицію”, дослідницька робота студентів у групах, рольові, ділові ігри, захист виконаних індивідуальних творчих завдань, завдання для самостійної роботи студентів та застосовувалися такі організаційні форми – індивідуальна, групова, робота в парах.

У процесі проведення семінарських занять відбувалося поглиблене вивчення окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формувалися вміння й навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання вправ і завдань. Основною дидактичною метою семінарських занять було розширення, поглиблення й деталізація наукових знань, отриманих студентами на лекціях та в процесі самостійної роботи, що спрямовувалися на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, прищеплення умінь та навичок, розвиток наукового мислення, усного мовлення студентів. Саме через семінарські заняття здійснюється поєднання теоретичних знань з практичними навичками, які майбутній фахівець повинен отримати у ході практичної роботи та пронести їх через усю свою подальшу професійну діяльність в банківській справі. Підготовка майбутніх фахівців банківської справи передбачає набуття знань, вироблення умінь користуватися знаннями, застосовувати їх на практиці та у професійній діяльності. На семінарських заняттях використовувався метод проектів, головною метою якого було знайти способи, шляхи розвитку активного самостійного мислення студента, щоб навчити його не лише запам'ятовувати та відтворювати знання, а й вміти застосовувати їх на практиці. Студентам надавалась можливість мислити, вирішувати ті проблеми, які породжують думки. Навчання у співпраці дозволило відпрацьовувати вміння, розуміти та оцінювати дії інших студентів, вибирати форми та засоби передачі своїх думок для найбільш оптимального взаєморозуміння, надало можливість обговорювати навчальну інформацію, відстоювати власну точку зору, що є важливою умовою засвоєння навчальної інформації та сприяло формуванню професійних якостей студентів. Свідома участь студентів у процесі спілкування передбачала розвиток інтелектуальної сфери, творчих здібностей, мобільності у прийнятті рішень, сприяла формуванню професійних якостей.

Рольові ігри були орієнтовані на моделювання ситуацій майбутньої професійної діяльності, спрямовані на вироблення й закріплення навичок професійної поведінки студентів, розвиток здатності до самопізнання, інтуїтивного сприйняття оточуючих людей, визначення їх стану, розуміння настроїв, характерів, суджень про них. Ігрова за формою діяльність студентів у процесі вивчення курсу сприяла досягненню пізнавальних та виховних цілей.

Основою для проведення експериментальної роботи з формування професійних якостей майбутніх фахівців банківської справи став розроблений

нами спецкурс “Професійні якості фахівця банківської справи”, спрямований на розвиток у студентів потреби у формуванні професійних якостей.

Спецкурс – спеціально організоване спілкування науковців-початківців з певної проблеми. Успіх спецкурсу залежить від того, хто ним керує. Спецкурс набуває рис наукової школи, яка привчає студентів до колективного мислення, спільних зусиль для досягнення необхідної мети [3].

Структура спецкурсу

Назва теми	Кількість годин			
	Всього	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота студента
Тема 1. Предмет та завдання курсу.	6	4	2	-
Тема 2. Фахівець банківської справи та його діяльність.	6	4	2	-
Тема 3. Сутність та структура професійних якостей фахівця банківської справи.	6	2	2	2
Тема 4. Значущість конструктивно-ділових якостей у професійній діяльності майбутнього фахівця банківської справи.	8	2	4	2
Тема 5. Особливості комунікативної взаємодії фахівця банківської справи та клієнта банку.	6	2	2	2
Тема 6. Особистісні якості у професійній діяльності фахівця банківської справи.	6	2	2	2
Тема 7. Значущість інтерактивних якостей у професійній діяльності майбутнього фахівця банківської справи.	8	2	4	2
Тема 8. Значущість індивідуально-проективних якостей у професійній діяльності майбутнього фахівця банківської справи.	8	2	4	2
Разом:	54	20	22	12

Мета розробленого спецкурсу “Професійні якості фахівця банківської справи” полягала у формуванні творчої особистості, здатної до саморозвитку, що є важливою складовою базової професійної освіти, ознайомленні студентів зі змістом та сутністю професійних якостей фахівця банківської справи, актуалізації процесу формування професійних якостей студентів завдяки

правильно організованій діяльності, яка включає отримання знань про себе та майбутню професійну діяльність.

Провідні завдання спецкурсу:

1. Ознайомити студентів з основними професійними якостями фахівця банківської справи.

2. Розвивати професійно-ділову спрямованість.

3. Розвивати творчі здібності.

4. Формувати навички корпоративної культури студентів.

5. Розвивати у студентів комунікативні навички.

6. Формувати у студентів навички логічного та аналітичного мислення.

7. Розвивати у студентів мобільність у прийнятті рішень.

Зміст навчального матеріалу і методи організації навчання обиралися з урахуванням низки принципів гуманізації; полісуб'єктності відносин; професійної спрямованості; індивідуалізації; динамічності; самостійності; самореалізації.

Принцип гуманізації передбачає створення оптимальних умов для розвитку кожної особистості, виявлення глибокої поваги до людини, визнання природного права особистості на свободу, на соціальний захист, на розвиток здібностей і вияв індивідуальності, виховання в молоді почуття гуманізму, милосердя, доброчинності.

Принцип полісуб'єктності відносин передбачає розгляд позицій викладача та студента як особистісно рівноправних, що пов'язано зі зміною викладачем суб'єкт-об'єктних відносин зі студентами на суб'єкт-суб'єктні та визнанням цінності особистості вихованців. Полісуб'єктний принцип вимагає ставлення викладача до студента як до унікальної особистості, незалежно від його індивідуальних особливостей.

Принцип професійної спрямованості забезпечує процес усвідомлення та засвоєння знань у професійно-ситуативному контексті, за допомогою створення професійно-орієнтованих ситуацій, які спрямовують майбутніх фахівців банківської справи на пошук найбільш оптимальних шляхів досягнення професійних цілей.

Принцип індивідуалізації означає виявлення у кожного студента специфічних особливостей та побудови навчання з використанням засобів педагогічної комунікації, які б були адекватні їх особистісним особливостям, можливостям. Процес формування професійних якостей індивідуальний, оскільки базується на актуалізації особистісних властивостей особистості, її здібностях, уміннях, навичках та дозволяє студенту самостійно вибудувувати освітню траєкторію.

Принцип динамічності передбачає, що дослідницький процес поетапно змінюється, наповнюється новим змістом. У відповідності з цим, процес формування професійних якостей відображає перехід від простого рівня до більш складного з тенденцією підвищення якості результату. При переході від одного до іншого рівень сформованості ПЯ підвищується. Надається можливість просування особистості від одного рівня сформованості ПЯ до іншого.

Принцип самостійності та самореалізації проявляється у тому, що майбутній фахівець банківської справи, усвідомивши цілі навчання,

самостійно планує, організовує свою діяльність, формулює проблему та визначає шляхи її розв'язання [4].

У результаті навчального спецкурсу студенти повинні:

1. Володіти комунікативними навичками ефективно взаємодіяти з іншими учасниками, вміти вислухати точку зору іншого учасника, вести діалог.
2. Адекватно оцінювати рівень своїх професійних якостей.
3. Уміти користуватися різними джерелами інформації.
4. Володіти навичками самопрезентації: вміти підкреслити свою індивідуальність, мати навички проектної роботи: бачити проблеми, приймати рішення, брати ініціативу на себе, самостійно розв'язувати поставлені завдання.

Зміст спецкурсу складається із теоретичної та практичної частин. Його проведення відбувалося на основі лекційно-семінарських занять з використанням інтерактивних методів: методу проектів, навчання у співпраці та інших активних й інтерактивних методів навчання.

Структура спецкурсу побудована таким чином, щоб створити оптимальні умови для активного розвитку у студентів професійних якостей й водночас забезпечити формування професійних якостей у майбутніх фахівців банківської справи.

Формами контролю були аналіз законспектованої літератури, усне опитування, дискусія, реферативні повідомлення, презентації, участь на семінарських заняттях, доповіді, проведення студентського Брейн-рингу.

На початку вивчення спецкурсу студенти дізнавалися про мету, завдання, структуру дисципліни, знайомилися зі змістом семінарсько-практичних занять. Завдання викладача полягало у формуванні усвідомленого ставлення до набутих знань про професійні якості, усвідомленні значущості їх формування для успішного виконання майбутньої професійної діяльності та посиленні мотивації до вивчення спецкурсу.

Викладач спрямовував майбутніх фахівців банківської справи на доцільність формування професійних якостей та їх значення у майбутній професійній діяльності фахівця.

Висновки. Отже, особливістю розробленої методики є невід'ємність дій самоконтролю від дій самооцінки, оскільки, контролюючи свою діяльність, суб'єкти освітнього процесу оцінюють її і на основі оцінки приймають рішення про необхідність внесення тих чи інших коректив. Без самоконтролю та самооцінки неможлива саморегуляція формування професійних якостей, оскільки студент, який уміє правильно розділити свою роботу на окремі етапи, планувати їх виконання, співвіднести свої можливості з еталоном дій, то навіть, якщо він помиляється, все ж таки зможе правильно оцінити результати своєї діяльності, виходячи із адекватної самооцінки, визначити ступінь засвоєння ним окремих аспектів навчальної діяльності, ступінь наближення до бажаного рівня сформованості професійних якостей.

Поетапне оволодіння навчальним матеріалом відбувається при переході від загальних знань до професійних, поступового включення попереднього матеріалу до нового та переходу від групових форм навчання до самостійної роботи.

Література

1. Кондаков Н. И. Логический словарь-справочник / Н. И. Кондаков. — Москва : Наука, 1975 — 720 с.
2. Краевский В. В. Методология педагогики / В. В. Краевский. — Чебоксары, 2001. — 244 с.
3. Курлянд З. Н. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін. / [за ред. З. Н. Курлянд]. — [3-тє вид., перероб. і доп.]. — К. : Знання, 2007. — 495 с.
4. Поночовна-Рисак Т. М. Модель формування професійних якостей майбутніх фахівців державної податкової служби України / Т. М. Поночовна-Рисак // Освіта Донбасу. — 2010. — № 2. — С. 41-46.
5. Штофф В. А. Моделирование и философия // В. А. Штофф // М.-Л. : Наука, 1966. — 302 с.

***Abstract.** An experimental model of professional qualities of future banking specialists is scientifically justified and described in the article. Formation of professional qualities of future banking specialists will be effective if in the course of their professional training designed course «Professional qualities of future banking specialists» is implemented. The objective of the course is to build a creative personality, who is capable to self-development, which is an important component of basic vocational education, familiarization the students with the meaning and the essence of professional skills of future banking specialists.*

The feature of the developed methodology is self inalienability of actions from the actions of self-esteem, as controlling its activity, the subjects of the educational process evaluate it and on the base of evaluation decide about the need for certain adjustments. Without self-control and self-esteem it cannot be self-regulation of the formation of professional qualities as a student who knows how to properly divide the work into separate stages, to plan their performance, compare their capabilities with standard actions, even if he is wrong, he will be able to properly assess their performance on the basis of adequate self-assessment to determine the degree of assimilation of certain aspects of educational activity, the degree of approximation to the desired level of formation of professional qualities.

Phased mastering by educational material occurs at the transition from general knowledge to professional and gradual inclusion of previous material to the new group and the transition from learning to work independently.